

Fra banden til banen

- et lokalt aktionsforskningsprojekt på Ydre Nørrebro

Parallelsamfund, bandeopgør og ghettolister, negativt associerede ord der er blevet en fast del af medie billedet og befolknings fortælling om udsatte boligområder og beboerne her i de seneste år. Politikere synes også at stå i kø for at tale om bulldozere, strengere straffe og manglende villighed til integration. Desuden peger forskning på de mange udfordringer, der kan være ved en opvækst i et udsat boligområde, især for drenges personlige udvikling. I den mest betydningsfulde arena udover familien og skolen, oplever mange drenge fra sådanne områder nederlag, bl.a. som følge af manglende evner personligt såvel som socialt. Resulterende i lavere karakter og gennemførelsesrate end landsgennemsnittet. Derudover oplever mange af de unge drenge det at være en del af det danske samfund som udfordrende, dels grundet retorikken omkring dem som gruppe, men også det ofte store forventningspres fra deres familier om at opnå adgang til gymnasiet.

I mit ph.d. projekt satte jeg/vi os for at undersøge, hvordan drenge fra et udsat boligområde kunne involveres i et fællesskab omkring det at udvikle nye arenaer i skolen, som kunne invitere til nye positive oplevelser af skole og samfund for denne gruppe. Den fælles intention var at konstruere nye tilbud i skoledagen, som havde til hensigt at udvikle livsduelighed, social kapital og ultimativt medborgerskab. Afsættet var de ressourcer som allerede fandtes i lokalområdet, et socialt udsat boligområde på Ydre Nørrebro. I fællesskab med lokale aktører blev der konstrueret en indsats i og omkring den lokale skole, med det mål at styrke mulighederne for positive oplevelser for hele lokalområdet.

I kraft af et deltagende og handlingsrettet design engagerede jeg mig i lokalområdet i to år, hvor jeg opholdt mig i drengenes hverdag på den lokale skole og i lokalområdet. I fællesskab med drengene, en lokal idrætsforening, frivillige coaches, universitetet og skolen, udvikledes to fælles indsatser; a) holdspil i form af fodbold og b) gruppecoaching i skolen. Den samlede psykosociale indsats blev afviklet over en to års periode i og omkring skolen. Hele forløbet blev monitoreret med en multimedisk tilgang med feltarbejde, kvalitative interviews, fokusgrupper, videoobservation og spørgeskemaer. Ved at blive en del af drengenes hverdag, kombineret med et involverede handlingsrettet design, lykkedes det at komme tæt på en gruppe som ellers kan være udfordrende i forskningssammenhæng. Resultatet blev meningsfulde aktiviteter og forøget motivation for skolen, samtidig med at forløbet i sig selv fik en stor værdi for deltagerne i kraft af personlig og social udvikling.

Det første møde: Udfordringer i skolen og samfundet

Det centrale omdrejningspunkt var de deltagende drenge, deres oplevelser og meninger. De drenge jeg mødte fra begyndelsen oplevede en række udfordringer

for deres egen aktive deltagelse i skole og samfund. De vil nu blive præsenteret med drengenes egne ord i en kondenseret form og som samlet stemme.

"For at få et godt liv skal du selvfølgelig have skoleuddannelse, ikke? Du skal være rigtig god til skolen. Hvad jeg er god til? Jeg er god til ... Det er i hvert fald ikke skolen, jeg er ikke særlig god til skole og sådan noget. I skolen føler jeg mig lidt mere som en tyr, jeg går altid til angreb."

Mange af drengene oplevede fra starten manglende evner i relation til skolen. De følte sig utilstrækkelige og malplacerede, generelt var deres selvopfattelse og deraf selvtillid ikke stor i relation til deres muligheder i skoleregi.

"Samarbejdet i skolen mangler mange steder, rigtig mange steder. Det ikke kun her. Der er også mange, der fjoller for meget i timerne og alt muligt. Det er mest synd for læreren. Du ved vores lærer Jens Hansen (anonymiseret red.) er stoppet. Heldigvis, eller heldigvis for ham. Fordi det kan godt være hårdt, fordi vores klasse - den har ændret sig. Men vi har også fået en ny dreng i klassen, som ikke opfører sig ordentligt."

Generelt oplevede drengene det at samarbejde i skolen var svært. Det blev dog ofte italesat med udgangspunkt i andres opførelse og ikke ens egen.

"Jo mere succes jeg får i livet, jo tættere føler jeg mig på samfundet. Lige nu, ift. sidste år, har jeg fået et tilbagefald. Jeg har haft et eller andet problem med at snakke med folk og smile til dem i forhold til sidste år, det gad jeg godt blive bedre til. Derfor er det vigtigt at der er nogen (i samfundet red.), der skal hjælpe os med at vise, hvem vi er. Hvis ikke samfundet hjælper os, ville vi være screwed (ilde stedt red.)."

Generelt oplevede drengene det at være en del af samfundet som en god ting men svært opnåeligt. Betydningen af et støttende samfund var dog klart for drengene, og der var en interesse i at blive en del af det.

Behovet for anden voksenkontakt og styrkede fællesskaber

Ovenstående fortælling er brudstykker af deltagernes oplevelser omkring skole og samfund ved indledningen af projektet. Som følge af det afviklede to årige projekt med fodbold og coaching tiltag, var oplevelsen for de involverede, at deres deltagelse i projektet reelt kunne opfylde nogle af de behov, som måske førhen ikke syntes muligt eller ikke var ønskværdige på de gældende præmisser (jf. fortællingerne herover).

Det gælder fx behovet for at opleve voksne, der tror på en, der lægger positivt mærke til en og ikke har skjulte dagsordener. Skjulte dagsordener oplevede flere af drengene i mødet med skolelærere, socialrådgivere eller andre kommunalt ansatte. Her peger erfaringerne fra dette projektet på, at der ligger et potentiale i at tilbyde drengene nogle andre voksne i deres liv, som møder dem på en anden måde (og har muligheden for det).

Forskningsprojektet som helhed blev kilde til konstruktion af nye fællesskaber, som drengene oplevede som betydningsfulde at være en del af. Fællesskaber der styrkede de sociale relationer imellem drengene, som førhen havde været præget af et hårdt hierarkisk og ikke støttende miljø. Drengene fik med de nye fællesskaber (fodboldklub og coachinggruppe) genfortolket deres sociale relationer på en ny måde. Interessant i den henseende var det at projektets to overordnede studier (fodbold og coaching) synes at styrke forskellige former for social sammenhængskraft. Dette i kraft af at fodboldforløbet synes at styrke de større sociale relationer på skolen, imellem klasser og klassetrin. Coachingforløbet derimod bevirkede en styrkelse af de nære og tætte relationer, på klasseniveau og en-til-en relationer for deltagerne. På den måde supplerede de to forløb hinanden og øgede drengenes samlede adgang til betydningsfulde personlige og sociale relationer.

Desuden var det også tydeligt via samtaler med drengene, at projektet i sig selv var med til at give drengene en oplevelse af at blive taget alvorligt, på en anden måde end før. At have sådanne oplevelser er med til at styrke den personlige udvikling og samtidig give mod til at involvere sig som menneske. Ved at konstruere et projekt hvor drengene blev opfordret til netop at involvere sig, skabe mulighed for nye voksenrelationer og opbygge betydningsfulde fællesskaber i lokalmiljøet, oplevedes nye måder at kunne tage vare på sig selv og andre i lokalmiljøet i form af medborgerskab.

Forskningsdesign: At arbejde med involvering i "det dårlige selskab"

At arbejde med en involverende tilgang ift. drengene og lokalmiljøet viste sig at være betydningsfuldt og udbytterigt for deres oplevelser og meninger om projektet. Hos en gruppe af drenge som ellers ofte bliver opfattet som "det dårlige selskab" i bred forstand, betød det meget at blive inviteret til meningsfuld deltagelse. I kraft af opbygning af engagement og ejerskab i projektet blev drengenes generelle motivation øget, de fik andre og nye tilhørsforhold og relationer til de involverede voksne. Desuden gav det handlingsrettede perspektiv drengene mulighed for at opleve succes i betydningsfulde fællesskaber, i en ellers ofte usuccesfuld arena, skolen. Succesfulde og motiverende oplevelser, som gjorde at drengene oplevede at deres status i lokalmiljøet blev forbedret qua deltagelse i projektet. Således peger erfaringerne fra dette projekt bl.a. på at deltagerne, til trods for de udfordringer som denne gruppe normalt associeres med, i praksis oplevede en stor merværdi igennem aktiv deltagelse og medejerskab i et forskningsprojekt.

På baggrund af design og interventionerne fandt der blandt drengene en udvikling sted, som nu vil blive præciseret. Resultaterne er fra en multimethodisk tilgang, hvor spørgeskemaer centreret om måling af selvopfattelse og samarbejdsevner har været udfyldt undervejs. 18 semistrukturerede interviews med deltagerne undervejs i forløbet har ligeledes været afviklet, med fokus på deres oplevelser af deltagelse, skolelivet og generel velbefindende. Foruden disse har feltarbejde og observationer igennem en toårig periode været vigtig i relation til afstemning og forståelse af deltagerens udsagn og oplevede udvikling.

De vigtigste videnskabelige resultater:	Betydningsfuldt i kraft af:
Styrket selvopfattelse blandt deltagerne	Kan skabe tryghed og tillid til det omkringliggende samfund og skabe personlig udvikling, som skaber motivation og trivsel
Øgede kropslige kompetencer	Kan lede til styrket selvtillid (som påvirker selvopfattelsen) og generel trivsel og mental sundhed
Styrkede sociale netværk på skolen	Kan lede til udvikling af social kapital, som giver et stærkere netværk at støtte sig op i egen og social udvikling
Klassens samarbejdsevner omkring skoleopgaver forbedret	Giver et stærkere klasse miljø og deraf motivation og trivsel i skolesammenhæng

Fra "det dårlige selskab" til "det gode selskab"

Baseret på de ovenstående erfaringer og resultater kan en ellers udsat gruppe af drenge i skoleregi reelt imødekommes på en måde som gentænker, hvordan skolehverdagen ideelt set struktureres for denne gruppe. En nødvendig gentænkning der kan være med til bedre at integrere drengene i skolen og samfundet. Et vigtigt element er at projektet er båret af frivillige og lokale kræfter, hvilket giver en bæredygtig udvikling, til gavn for lokalmiljøet.

For at sikre en udvikling med et sådant potentiale, er det vores erfaring at tiltag bør indeholde eller være struktureret om følgende: *medbestemmelse, aktiv deltagelse, oplevelse af at noget er meningsfyldt, forøgelse af den sociale støtte, skabelse af samhørighed og sikring af oplevelsen af ligestilling og social retfærdighed*. Hvis man kan strukturere en indsats eller et forløb med udgangspunkt i en sådan ramme, vil det være muligt at udvikle lignende personlig og social udvikling for unge drenge fra 12-16 år fra socialt udsatte boligområder. Dermed behøver drengene heller ikke længere at blive set som "det dårlige selskab".